

פרק שמיני

דף פ"ג ע"ב

במשנה: החובל בחבירו חייב עליו בחמשה דברים בנזק בצער בריפוי בשבת ובושת.

בדרך פיקודיך (מצות עשה מ"ט) מביא מרעיא מהימנא פ' משפטים (דף ק"ח) שעל ידי שבית דין של מטה דנין בחובל דין נזק צער ריפוי שבת ובושת, ע"ז מעוררין בבית דין של מעלה לדון נגד השטן שע"י הגלות הארוכה הזאת הרי הוא גורם להשכינה "נזק וצער", ו"שבת" שמבטל בני ישראל מן התורה, ו"ריפוי" שמרפה את ידיהן מדברי תורה, ו"בושת" שמבייש להשכינה ע"י הבלי העבודה זרה שלועגים לישראל איה נא א-לוקיהם, ע"ש עוד.

★★

במשנה: הכל' לפי המבייש והמתבייש.

וברש"י: אדם קל שבייש - בושתו מרובה ע"כ.

וכ"כ הרמב"ם (פ"ג דחובל הלכה א') שאדם קל שבייש בשתו מרובה. ורש"י בכתובות (ד' מ') מבאר אדם בינוני המבייש בושתו מרובה מאדם זולל או אדם חשוב.

הרע"ב (כתובות פ"ז מ"ז) מבאר אדם בינוני המבייש בשתו קשה, כך מצאתי בפירושי רבותי, ובפרק החובל מצאתי דאדם קל שבייש בשתו מרובה וכן עיקר. וכתב התויו"ט דשניהם בפירש"י, בכתובות פירש אדם בינוני בושתו מרובה, ובהחובל פירש אדם קל בושתו מרובה. והר"ן בכתובות גרס ברש"י כאן שאדם בינוני בושתו מרובה, וכתב שלענין אונס ומפתה נראה דכל שהוא זולל בשתו מרובה, אבל לענין שאר נזיקין אדם בינוני בושתו מרובה.

הב"ח (סימן ת"כ ד"ה בושת) מקשה את הסתירה ברש"י, ומתרץ (להפך מסברת הר"ן) שהכא מיירי בבושת רגיל

ובזה אדם קל בושתו מרובה, והתם מיירי בבושת של אונס ומפתה, ובזה אדם בינוני בושתו מרובה.

השו"ע (סימן ת"כ סעיף כד) כתב, שבושת אדם קל מרובה. ומוסיף הרמ"א וכן המתבייש ככל שכבודו יותר גדול בושתו מרובה, והמבזה כהן בושתו יותר גדול מישראל שנתבזה. (דבר יעקב)

★★

בגמ': אמאי עין תחת עין אמר רחמנא, אימא עין ממש וכו'.

כתב חכ"א בקובץ מוריה (שנה כ"ו גליון ז-י ע' קסז):

ולכאורה נראה דלהו"א דגמ' דעין תחת עין, ממש הוי דין עונש, וכמו דבהורג חבירו עונשו במיתה ה"נ במסמא עינו של חבירו עונשו שיסמאו עינו, ולבתר דילפינן דהוי ממון אינו דין עונש אלא דהוי דין תשלומי נזקין וכמו במכה בהמה.

ולכאורה יל"ע, דהנה בסו"פ כיצד הרגל (דף כו, א) תנן אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד [בין באונס בין ברצון] בין ער בין ישן וכו'. ובגמ' שם (כו, ב) גרסינן מנה"מ אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא פצע תחת פצע לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון וכו'. ולכאורה מהתם יש להוכיח דעין תחת עין ממון, דאי נימא דעין תחת עין ממש א"כ הוי דין עונש, והיכי שייך למימר לחייבו על האונס כרצון, הא באונס ליכא דין עונש דאונס רחמנא פטריה כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר, ובשלמא אי נימא דהוא דין ממון אתי שפיר, דבדין תשלומי נזקין איתרבי מקרא דחייב אפילו באונס וקרא דפצע תחת פצע באדם דאזיק אדם כתיב, ולכאורה מהא דילפינן לחייב באונס כרצון מוכח דהוא דין ממון.